

บทที่ ๕

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

ผศ.ดร.ทิพย์ ชันแก้ว

ป.ร.๙, พธ.ด.(พุทธจิตวิทยา)

วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

๕

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ประจำบท

เมื่อศึกษาบทที่ ๕ จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

๑.อธิบายระบบการผลิตสื่อการสอนได้

๒.อธิบายการเลือกสื่อการสอนได้

๓.อธิบายการใช้สื่อการสอนได้

๔.อธิบาย การกำหนดการตอบสนองของผู้เรียนได้

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๑ ความนำ

องค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนการสอนคือสิ่งที่ครูมักนำไปประกอบกับการเรียนการสอนนั่นก็คือ สื่อการสอนนั่นเอง สื่อการสอนนับว่ามีประโยชน์มากเพราะสื่อการสอนเปรียบเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจในเนื้อหาและได้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๑ ความนำ

สื่อการสอน คือ การนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งเป็น การนำวัสดุ เครื่องมือและวิธีการมาประกอบในการถ่ายทอด ความรู้และเนื้อหาไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ในสิ่งที่ ครูได้ถ่ายทอด รวมไปถึงมีความเข้าใจตรงตามเนื้อหา นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น และช่วย ประหยัดเวลา

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๒ ความหมาย

วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ ซึ่งถูกนำมาใช้ในการการเรียนการสอน เพื่อเป็นตัวกลางในการนำส่งหรือถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติ จากผู้สอนหรือแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๒ ความหมาย

ซอร์ส กล่าวว่า เครื่องมือที่ช่วยสื่อความหมายจัดขึ้นโดยครูและนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เครื่องมือการสอนทุกชนิดจัดเป็นสื่อการสอน เช่น หนังสือในห้องสมุด โสตทัศนวัสดุต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สไลด์ फिल्मสตริป รูปภาพ แผนที่ ของจริง และทรัพยากรจากแหล่งชุมชน

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๒ ความหมาย

บราวน์ และคณะ กล่าวว่า จำพวกอุปกรณ์ทั้งหลายที่สามารถช่วยเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนที่ดี ทั้งนี้รวมถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เฉพาะแต่สิ่งที่เป็นวัตถุหรือเครื่องมือเท่านั้น เช่น การศึกษานอกสถานที่ การแสดง บทบาทนาฏการ การสาธิต การทดลอง ตลอดจนการสัมภาษณ์ และการสำรวจ เป็นต้น

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๒ ความหมาย

เป็ร็อง กุมุท กล่าวว่่า สื่อการสอน หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็น เครื่องมือหรือช่องทางสำหรับทำให้การสอของครูถึงผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ครู วางไว้ได้เป็นอย่างดี

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๒ ความหมาย

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ให้ความหมาย สื่อการสอนว่า วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการประกอบการสอนเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อ ความหมายที่ผู้สอนประสงค์จะส่ง หรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียนได้ อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ ยังมีคำอื่น ๆ ที่มีความหมาย ใกล้เคียงกับสื่อการสอน-เป็นต้นว่า

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๒ ความหมาย

สื่อการเรียน หมายถึง เครื่องมือ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะมาสนับสนุนการเรียนการสอน เราความสนใจผู้เรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจดีขึ้น อย่างรวดเร็ว

สื่อการศึกษา คือ ระบบการนำวัสดุ และวิธีการมาเป็นตัวกลางในการให้การศึกษาคำความรู้แก่ผู้เรียนโดยทั่วไป

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๒ ความหมาย

โสตทัศนูปกรณ์ หมายถึง วัสดุทั้งหลายที่นำมาใช้ใน
ห้องเรียน หรือนำมาประกอบการสอนใด ๆ ก็ตาม เพื่อช่วยให้
การเขียน การพูด การอภิปรายนั้นเข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

ไชยยศ เรืองสุวรรณ กล่าวว่า ปัญหาอย่างหนึ่งในการสอนก็คือ แนวทางการตัดสินใจจัดดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้นตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งการสอนโดยทั่วไป ครูมักมีบทบาทในการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นด้านเนื้อหาสาระ หรือทักษะและมีบทบาทในการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนการสอน

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๓

ความสำคัญ

เอ็ดการ์ เดล ได้กล่าวสรุปถึงความสำคัญของสื่อการสอน

๑. สื่อการสอน ช่วยสร้างรากฐานที่เป็นรูปธรรมขึ้นในความคิด
ของผู้เรียน

๒. สื่อการสอน ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน เพราะผู้เรียน
สามารถใช้ประสาทสัมผัสได้ด้วยตา หู และการเคลื่อนไหวจับ
ต้องได้แทนการฟังหรือดูเพียงอย่างเดียว

๕.๓

ความสำคัญ

- ๓.เป็นรากฐานในการพัฒนาการเรียนรู้และช่วยความทรงจำอย่างถาวร ผู้เรียนจะสามารถนำประสบการณ์เดิมไปสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้
- ๔.ช่วยให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการทางความคิด ซึ่งต่อเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำให้เห็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๓

ความสำคัญ

๕. ช่วยเพิ่มทักษะในการอ่านและเสริมสร้างความเข้าใจในความหมายของคำใหม่ ๆ ให้มากขึ้น

๕.๑ ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น

๕.๒ ช่วยให้นักเรียนรู้ได้ในปริมาณมากขึ้นในเวลาที่กำหนดไว้

๕.๓ ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนการสอน

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๓

ความสำคัญ

๕.๔ ช่วยให้ผู้เรียนจำ ประทับความรู้สึกร และทำอะไร เป็นเร็วขึ้นและดีขึ้น

๕.๕ ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในขบวนการ เรียนรู้ของนักเรียน

๕.๖ ช่วยให้ผู้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ลำบากโดย การช่วย

๕.๗ ช่วยให้นักเรียนเรียนสำเร็จง่ายขึ้นและสอบได้มากขึ้น

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๓

ความสำคัญ

๕.๔ ช่วยให้ผู้เรียนจำ ประทับความรู้สึก และทำอะไร
เป็นเร็วขึ้นและดีขึ้น

๕.๕ ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในกระบวนการ
เรียนรู้ของนักเรียน

๕.๖ ช่วยให้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ลำบากโดย
การช่วย

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๔

ประเภทของสื่อการสอน

เอ็ดการ์ เดล จำแนกประสบการณ์ทางการศึกษา เรียงลำดับจาก ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมไปสู่ประสบการณ์ที่เป็นนามธรรม โดยยึดหลักว่า คนเราสามารถเข้าใจสิ่งที่ เป็นรูปธรรมได้ดีและเร็วกว่าสิ่งที่ เป็นนามธรรมซึ่งเรียกว่า "กรวยแห่งประสบการณ์" (Cone of Experiences) ซึ่งมีทั้งหมด ๑๐ ชั้น

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๔

ประเภทของสื่อการสอน

๑. สื่อเพื่อพัฒนาสติปัญญาและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๑.๑ สื่อเพื่อฝึกการรับรู้

๑.๑.๑ สื่อฝึกการรับรู้เกี่ยวกับขนาด

๑.๑.๒ สื่อฝึกการรับรู้เกี่ยวกับรูปร่าง

๑.๑.๓ สื่อฝึกการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องสี

๑.๑.๔ สื่อฝึกการรับรู้เกี่ยวกับเนื้อผิวของวัตถุ

๑.๒ สื่อเพื่อฝึกความคิดรวบยอด อาจใช้วัสดุ อุปกรณ์

และวิธีการจัดสิ่งแวดล้อม

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๔ ประเภทของสื่อการสอน

๒. สื่อเพื่อพัฒนาทางด้านภาษา เพื่อเสริมพัฒนาการทางภาษา ได้แก่ หนังสือภาพ แผ่นภาพ ภาพประกอบคำคล้องจอง หุ่นมือ หุ่นนิ้วมือ หุ่นเชิด หุ่นถ่วงกระดาษ
๓. สื่อเพื่อพัฒนาความพร้อมกล้ามเนื้อเล็กใหญ่ และประสาทสัมผัส

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๔

ประเภทของสื่อการสอน

๒. สื่อเพื่อพัฒนาทางด้านภาษา เพื่อเสริมพัฒนาการทางภาษา ได้แก่ หนังสือภาพ แผ่นภาพ ภาพประกอบคำคล้องจอง หุ่นมือ หุ่นนิ้วมือ หุ่นเชิด หุ่นถ่วงกระดาษ
๓. สื่อเพื่อพัฒนาความพร้อมกล้ามเนื้อเล็กใหญ่ และประสาทสัมผัส

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๕ ระบบการผลิตสื่อการสอน

๑

สำรวจความต้องการ

๒

กำหนดเป้าหมายการผลิต

๓

วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย

๔

กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

๕

วิเคราะห์และจัดทำเนื้อหา

๖

เลือกประเภทสื่อที่จะผลิต

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๕ ระบบการผลิตสื่อการสอน

๓

ผลิตสื่อ

๔

ทดลองเบื้องต้น

๕

ทดลองภาคสนาม

๑๐

การนำไปใช้และปรับปรุง

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๖

การเลือกสื่อการสอน

- ❖ การนำเอาสื่อมาใช้ในการสื่อความหมายได้มีการพัฒนาเรื่อยมา จากสื่อที่ใช้สัญลักษณ์ รูป มาจนถึงสื่อในรูปแบบต่างๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ โดยธรรมชาติแล้วสื่อแต่ละประเภทจะมีคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง
 - เพียงแต่ว่าผู้ผลิตจะสามารถ ดึงเอาคุณค่านั้นมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด สื่อใดก็ตามหากมีการวางแผนแล้ว ดำเนินการผลิตการใช้ อย่างมีระบบ ย่อมเกิดประโยชน์ทางการศึกษาตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

กู๊ดแมน (Irwin Goodman)

๑

วิเคราะห์จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

๒

วิเคราะห์ผู้เรียน

๓

พัฒนาคุณค่าเบื้องต้นของสื่อประสม

๔

วิเคราะห์การนำเสนอและเครื่องมือที่ใช้

๕

นำเสนอเครื่องมือ

๖

วิเคราะห์และสำรวจสื่อที่ต้องการ

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

กู๊ดแมน (Irwin Goodman)

๘

วิเคราะห์และสำรวจขีดความสามารถในการผลิตสื่อ

๙

วิเคราะห์ประสิทธิภาพของวิธีการเสนอและสื่อทางเลือก

๑๐

เลือกวิธีการและสื่อที่มีประสิทธิภาพสูง

๑๑

เลือกสื่อหรือผลิตสื่อที่ต้องการ

๑๒

ใช้และประเมินสื่อที่เลือก ก่อนการใช้จริง

๑๓

ย้อนวงจรเลือกถ้าจำเป็น ถ้าเลือกสื่อที่ใช้ไม่ได้ผล

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๗ การใช้สื่อการสอน

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๗ การใช้สื่อการสอน

- ๑ ทักษะที่มีมาก่อน (prerequisite skill)
- ๒ ทักษะเป้าหมาย (target skill)
- ๓ ทักษะในการเรียน (study skill)
- ๔ เจตคติ (attitudes)

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๘ การกำหนดจุดประสงค์

๑

ทราบว่า การเรียนการสอนนั้นมีวัตถุประสงค์อะไร

๒

ช่วยในการประเมินผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

๓

ช่วยให้ผู้เรียนทราบว่า เรียนแล้วสามารถเรียนรู้
หรือ กระทำอะไรได้บ้าง

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๘.๑ การกำหนดวัตถุประสงค์

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๕ การเลือกตัดแปลงหรือออกแบบสื่อ

๑

เลือกจาก
สื่อที่มีอยู่
แล้ว

๒

ตัดแปลง
สื่อที่มีอยู่
แล้ว

๓

การ
ออกแบบ
สื่อใหม่

ความรู้พื้นฐานในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

การใช้สื่อเป็นขั้นของการกระทำจริง

การกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน

การประเมินสื่อวิธีสอน

ให้ผู้เรียนมีการ
อภิปรายและวิจารณ์
การใช้สื่อ และเทคนิค
วิธีการสอนว่า
เหมาะสมมากน้อย
เพียงใด

การประเมินความสำเร็จ

อยู่กับวัตถุประสงค์
ที่ตั้งไว้ว่ามีเกณฑ์
เท่าใดการวัดผลอาจ
ทำได้ด้วยการทดสอบ
การสอบปากเปล่า
หรือดูจากผลงาน

การประเมินกระบวนการสอน

เพื่อเป็นการประเมิน
ว่าสามารถบรรลุได้
ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้ง
ไว้หรือไม่ทั้งในด้าน
ผู้สอนสื่อการสอน
และวิธีการสอน

สรุปท้ายบท

ส่วนไหนมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทาง
การศึกษาของผู้เรียน ?

Thank You !

■ Add your company slogan

